

ANMELDELSE PÆDAGOGIK 1. nov. 2018 | kl. 07:24

Sommerfuglens syntese-psykologi

Af: *Ove Christensen*

God og grundig indføring i de vigtigste læringspsykologiske positioner i de sidste 100 år. Bogen kommer godt omkring og følger fint positionernes indre udviklingshistorie. I bogen forsøges også en syntese af de forskellige positioner i en almen læringspsykologi, der dog kommer i stand ved at hugge en hæl og klippe en tå.

Fakta

Titel

Elevens læring og dannelse

Pris

350

Sider

344

Forlag

Dafolo

“Lærerens blik ind i skolen spiller en altafgørende rolle for elevernes læring og dannelse. Ændrer lærerne deres syn på skolens undervisningspraksis, ændrer de mulighedsbetingelserne for elevernes læring og dannelse. Lærerne og elevernes forventninger til og bevidsthed om, hvad der er muligt i skolen og i livet, er de vigtigste pædagogiske enkeltfaktorer nu og i fremtiden”.

Den både rigtige og vigtige pointe står at læse i indledningen til en nylig udkommet bog om læringspsykologi, “Elevens læring og dannelse - Fem læringspsykologiske forståelser af motivation, identitet, læring og dannelse”, der er redigeret af lektor ved læreruddannelsen i Nordjylland Søren Pjengaard.

Det er en velredigeret bog, der giver mange gode og velskrevne bidrag til indføring i en række af de læringspsykologiske positioner, der har haft størst indflydelse på forståelsen af læring og undervisning de sidste 100 år. En vigtig pointe i bogen er, at de forskellige læringspsykologiske tilgange ikke hænger sammen i en udviklingshistorie, hvor de nye afløser de ældre. Tværtimod viser bogen, at alle de læringspsykologiske tilgange har en egen udviklingshistorie, så de er i konstant udvikling, og at de forskellige positioner kan forstås på en måde, så de belyser forskellige sider af det læringsteoretiske felt.

Bogen er primært tænkt til læreruddannelsen og læreres efteruddannelse, og især til første gruppe må den siges at være yderst relevant, da man får en fin indføring i de forskellige positioner. Men det forekommer temmelig naivt, når redaktøren hævder, at lærerne med bogen i hånden vil “opleve, at de på et systematisk grundlag kan beskrive, forklare, forstå og fortolke undervisningssituationers kompleksitet”. Det er der vist ingen bøger, der har kunnet - og denne kommer heller ikke til at gøre det. Man kan også sige, at den opfattelse af læring, der ligger i påstanden, modsiges af de teorier, bogen introducerer til.

I forskellige kapitler introducerer forskellige eksperter til teorierne. Jørn Bjerre fører læseren ind i kognitive og socialkognitive teorier om læring. Niels Egelund præsenterer adfærdspsykologiske teorier og viser, hvordan disse videreføres i en nypositivisme, der blandt andet peger på muligheden af, at lærere kan forske i deres egen undervisning ved at undersøge virkning af egen praksis. Bo Birk Nielsen, Andreas Mikael Fonfara og Jan Tønnesvang introducerer til psykodynamisk psykologi og vitaliseringspsykologi. Sociokulturel psykologi tager Lene Tanggaard sig af, mens Pjengaard og Volker Bunzendahl har et selvstændigt kapitel om Vygotskij. Pjengaard introducerer til eksistenspsykologien, og Mads Hermansen gennemgår elementer i den narrative psykologi.

Kapitlerne er redelige, grundige og gennemarbejdede. Alligevel er det tydeligt, at skribenterne har sat deres personlige præg på fremstillingen. Nogle har valgt at skrive lidt distanceret til en given position, mens andre som eksempelvis Tanggaard skriver "indefra" som repræsentant for en position. Der nævnes mange navne i alle kapitler, og grundlæggende får man en god fornemmelse for en given positions udviklingshistorie.

Bogens særlige og overordnede anliggende er at pege på, at de forskellige psykologiske positioner ikke står i modsætning til hinanden, hvilket man ellers ofte vil få et indtryk af, når forskere hidsigt diskuterer imod hinandens opfattelser. Selvom de enkelte forfattere ikke går i dialog med hinanden, så bruger redaktøren positionerne løsrevet fra de enkelte kapitler og viser, hvordan man kan tænke positionerne sammen i en symbiose - eller i en almen psykologi, som er en opfattelse, Pjengaard mener at finde støtte til hos Vygotskij.

Pjengaard har udviklet forskellige repræsentationer af sin symbiose. En udgave viser tydeligt, hvordan symbiosen trækker på de sociale og konstruktive elementer i den læringspsykologiske udvikling: Selvom Pjengaard kommer med enkelte reservationer over for modellens noget

reduktionistiske og fortegnede gengivelse af, hvad der foregår, når børn lærer, så er det alligevel den, han fastholder hele vejen igennem.

I bogens afsluttende kapitler overfører han noget umotiveret modellen til en sommerfugl, hvor han på et videnskabsteoretisk grundlag viser, hvordan positionerne indfanger psykologien mellem Piagets konstruktivisme og socialkonstruktivisme på den ene side og relativisme og realisme på den anden. Og han hævder videre, at syntesen i almenpsykologien dermed er udspændt mellem natur-, samfunds- og humanvidenskaberne. Denne sommerfuglemetafor virker alt andet en overbevisende og må snarere ses som en fiks retorisk ide. Den hænger, så vidt jeg kan vurdere, slet ikke sammen med syntesens indhold, og det er svært at se, hvem metaforen skulle overbevise.

Hele denne øvelse med en syntetiserende almenpsykologi er i sig selv langt fra neutral. Man kan kun på et socialkonstruktivistisk grundlag hævde, at man på denne måde kan tænke forskellige videnskabelige positioner sammen som perspektiver på eller dimensioner ved læring. Det er jo netop, fordi grundlaget for de enkelte psykologiske videnskaber ikke accepteres, at man kan lave syntesen, da den jo fornægter de forskellige positioners videnskabsteoretiske grundlag.

Selvom der er en vis inddragelse af de videnskabsteoretiske forudsætninger for positionerne, så er det klart her, bogen står svagest. Også begrebsligt er der noget, der skurrer. Eksempelvis er realisme og relativisme ikke direkte modsætninger, og når pragmatisme tænkes som realisme, så bliver det lidt vanskeligt at følge, da pragmatismen filosofisk set netop ikke forholder sig til dette.

Dette skal dog ikke overskygge, at diskussionen af en syntese mellem positionerne virker forfriskende og berigende, selvom den filosofiske overbygning ikke står særlig stærkt.

Bogen er en rigtig fin indføring i læringspsykologi, hvor man kommer langt omkring. Der er ingen tvivl om, at bogen for langt de fleste lærerstuderende vil kræve, at detaljer og sammenhænge foldes mere ud, som det gøres i en undervisningssituation.

Der er rigtig meget at diskutere og forholde sig til både som studerende og som underviser. Hvordan de forskellige positioner forholder sig til motivation, identitet og læring, kan give rigtig gode diskussioner. Forholdet mellem den enkelte læringspsykologiske position og dannelse står ikke lige stærkt i alle kapitler. Men alle kapitlerne lægger op til en diskussion af relationen - og det virker rigtig godt.

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk